ارتقای کیفیت و اعتبار برگزاری آزمون‌ها در جلسات امتحانی

مجید فلاحتی، زهرا محمدزاده، محمدحسن انتظاری

ارزشیابی، به لحاظ ماهیت و پیچیدگی‌های خاص خود، از گسترده‌ترین و جنجالی‌ترین موضوعات آموزشی است و در صورتی که به نحو صحیحی اجرا گردد، می‌توان بر اساس نتایج آن، نقاط قوت و ضعف آموزشی را مشخص نمود و در ایجاد تحول در نظام آموزشی، گام‌های مثبتی برداشت(۱). مسأله تقلب در امتحانات به لحاظ شیوع در غالب جوامع، موضوعی نسبتاً عمومی و فراگیر است(۲و۳)، و نتایج پژوهش‌ها حاکی از این است که تقلب، به عنوان یک مشکل آموزشی، ریشه در تربیت خانوادگی، اجتماعی و برخوردها و مناسبات جوامع دارد، و از گرایشات مذهبی، شخصیت افراد، تمایلات اخلاقی، سن، جنس، میزان اهمیت امتحان، عرف مؤسسه آموزشی و سطح مراقبت از امتحان تأثیر می‌پذیرد(٤و٥). پرداختن به این مسأله در مؤسسات آموزشی، علاوه بر تأثیری که در بهبود کیفیت ارزشیابی‌ها خواهد داشت، همواره به لحاظ نگرانی از این موضوع که عادت به تقلب در امتحان، موجب سهل‌انگاری در زندگی و تقلب در کار نیز خواهد شد، حائز اهمیت است(٦).

بدیهی است در مقام برخورد با مسأله‌ای که دارای ریشه‌های عمیق، ابعاد وسیع، اشکال گوناگون(٥و٧) و پیامدهای نامطلوب می‌باشد، تنها امر و نهی کردن، نمی‌تواند یک مانع جدی به حساب آید. هرچند مقابله همه جانبه با بی‌نظمی‌ها در یک مؤسسه آموزشی مقدور نیست، اما در مواردی مانند سطح مراقبت، پیشگیری از امکان وقوع تبادل اطلاعات و نشان دادن حساسیت مؤسسه به اعتبار برگزاری آزمون‌ها، می‌توان مداخلاتی را پیش‌بینی کرد که ضرورتاً به لحاظ چند بعدی بودن موضوع، لازم است همه صاحبان فرایند یا حداقل نمایندگان آنها در این امر مشارکت نمایند. برای کارآیی بیشتر برنامه‌های آموزشی در مؤسسات، روش‌های اعتبارسنجی برگزاری آزمون‌ها باید محکم، مؤدبانه، کاملاً شفاف و مستمر صورت گرفته و بدون تبعیض پی‌گیری شود(۷).

به منظور ارتقای کیفی آزمون‌ها، با استفاده از تجربیات و نظرات دانشگاه‌های مختلف ایران و جهان، و مشارکت اعضای هیأت علمی و کارشناسان دانشکده بهداشت، راه‌کارهای جدیدتری را در قالب اقدام پژوهی (Action research) بکار بستیم که هم از نظر هزینه و هم از نظر بازدهی بیشترین کارآیی را داشته باشند.

این اقدامات، به صورت طرح مشکل در شورای مدیران گروه و جلب همکاری اعضا و تبادل نظر در مورد راه‌کارهای حل مشکل، تنظیم دستورالعمل اجرایی امتحانات و ابلاغ آن به اساتید و کارشناسان، تعیین کارشناسان مراقب هر امتحان، چیدن صندلی‌های امتحانات در قالب‌های تعیین شده به شکل تصادفی، حضور و غیاب دانشجویان با توجه به محل‌های تعیین شده، حضور الزامی استاد و نظارت او در برگزاری امتحان، تعیین و پیروی از مقررات کنترل و پیشگیری از تبادل اطلاعات شخصی و بین فردی حین امتحان، امکان استفاده از محل برگزاری امتحان در ساعت مقرر با کنترل باز و بسته کردن درها و نظارت مسؤول امتحانات دوره در برگزاری کلیه امتحانات اجرا گردید.

این اقدامات، در نیم‌سال دوم سال تحصیلی ۸۳-۸۲ و نیم‌سال اول ٨٤-٨٣ در دانشکده بهداشت به مورد اجرا گذاشته شد و بر این اساس مقرر گردید: افرادی که امتحانات را مراقبت می‌نمایند، صدیق بوده و نسبت به کار خود اهتمام داشته باشند، طرح سؤالات توسط اساتید، چند نوع باشد (سؤالات A، B و ...)، دانشجویان بر اساس طرح‌های مختلف و متفاوت در جلسه امتحان قرار گیرند، تدابیر خاصی در بالا بردن کیفیت آزمون‌ها و جلوگیری از تقلب اندیشیده شود و از نظرات کلیه کارشناسان

آدرس مکاتبه. دکتر زهرا محمدزاده (استاد)، گروه آمار و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، خیابان هزارجریب اصفهان.
e-mail: mohamadzadeh@hlth.mui.ac.ir

مجید فلاحتی مسؤول دایره امتحانات و دکتر محمدحسن انتظاری استادیار دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان.
این نامه در تاریخ ۸۳/۷/۵ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸٤/۱/۲۸ اصلاح شده و درتاریخ ۸٤/٥/۳ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

مراقب در هر ترم قبل از امتحانات استفاده گردد. ضمناً قابل ذکر است که پس از انجام مقدماتی این طرح در نیم‌سال‌های پیش‌گفت، که با موفقیت قابل توجهی همراه بود، ما به یک سطح عالی از مشارکت، همدلی و اتفاق نظر بین کلیه افراد دست‌اندرکار آزمون‌ها برای حل این مشکل آموزشی نائل شدیم.

منابع

۱. کمیلی غ، رضایی ق. بررسی نحوه ارزشیابی دانشجویان توسط اعضای هیأت علمی علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی زاهدان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۸۱؛ ۷: ۱۰۲.

2. Grimes PW. Dishonesty in academics and business: a cross-cultural evaluation of student attitudes. J Bus Ethics 2004; 49(3): 273-90.
3. Lupton RA, Chaqman KJ. Russian and American college students' attitudes, perceptions and tendencies towards cheating. Educational Research 2002; 44(1): 17-27.
4. Jensen LA, Arnett JJ, Feldman SS, Cauffman E. It's wrong, but everybody does it: academic dishonesty among high school and college students. Contemp Educ Psychol 2002; 27(2): 209-28.
5. Hrabak M, Vujaklija A, Vodopivec I, Hren D, Marusic M, Marusic A. Academic misconduct among medical students in a post-communist country. Med Educ 2004; 38(3): 276-85.
6. Harding TS, Carpenter DD, Finelli CJ, Passow HJ. Does academic dishonesty relate to unethical behavior in professional practice? An exploratory study. Sci Eng Ethics 2004; 10(2): 311-24.
7. Glick SM. Cheating at medical school. BMJ 2001; 322(7281): 274-5.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]